

наша СЛОВА

Не пакідайце ж мовы нашай беларускай, каб не ўмёрлі!
ФРАНЦІШАК БАГУШЭВІЧ

Газета выходзіць з сакавіка 1990 года

№ 9 (1160) 26 ЛЮТАГА 2014 г.

Міжнародны дзень роднай мовы

На мінульм тыдні Беларусь, як ніколі, шырока адзначыла Міжнародны дзень роднай мовы. Самая шырокая геаграфія, самая розныя мерапрыемствы. У многіх месцах асноўным мерапрыемствам стала правядзенне 7-й Агульнанацыянальнай дыктоўкі па творах Васіля Быкова, чы ё 90-годдзе беларусы будуць адзначаць сёлета 19 чэрвеня.

Напярэдадні Сакратарыят ТБМ выступіў з адпаведнай заявай, быў апублікаваны трох магчымыя тэксты дыктоўкав.

21 лютага адбыўся I этап 7-й Агульнанацыянальнай дыктоўкі ў офісе ТБМ

у Менску. Прыйшли людзі рознага веку і ведаў, у тым ліку прадстаўнікі дыпломатичнага корпуса, але справіліся ўсе вельмі добра.

Таксама быў выпушчаны плакат, прысвечаны I-ай Агульнанацыянальнай дыктоўцы, які можна спампаваць на сایце ТБМ.

У вёсцы Дварэц Дзяцлаўскага раёна правялі тыдзень беларускай мовы. З такім жа поспехам у Дварыси могуць правесці і год беларускай мовы, бо тут знаходзіцца

можа самая беларуская школа краіны, газеты "Наша слова" тут выпісваюць больш, чым у многіх вялікіх гарадах, і ўсё дзякуючы актыўнай працы настаўніц Наталлі Ляўкевіч і Вікторыі Воўкавай.

Мерапрыемствы да Дня роднай мовы ішлі на Маріліўшчыне, Гарадзеншчыне, Віцебшчыне, Берасцейшчыне, у дыяспарах, ва ўстановах адучыць і культуры. Іх праводзілі грамадскія і партыйныя арганізацыі. Пытанне мовы не абыякавае беларусам.

У гэтым нумары "Наша слова" падае частку матэрыялаў, дасланых нашымі калекцэнтамі і адпостраваных у СМИ. У наступных нумарах тэма Дня роднай мовы і Агульнанацыянальнай дыктоўкі будзе працягнута.

Наши кар.
На здымках: 7-я Агульнанацыянальная дыктоўка на сядзібе ТБМ.

Вярхоўная Рада Ўкраіны адмяніла закон аб двухмоўї

Вярхоўная Рада Ўкраіны адмяніла закон аб асновах дзяржаўнай моўнай палітыкі ад 3 ліпеня 2012 г. аўтарства рэгіянала Вадзіма Калеснічэнкі. За адпаведны законопраект прагласавалі 232 народныя дэпутаты.

Закон Калеснічэнкі

прадугледжваў магчымасць афіцыйнага двухмоўнага ў рэгіёнах, дзе колькасць нацменшасці перавышае 10%. Пасля прыняція гэтага закона ў 2012 годзе ва Украіне працаклілася хвала мітынгаў і акцый пратэсту. Разам з тым пасля ўступлення яго ў сілу 10 жніўня

pravda.com.ua

шэраг абласных і мясцовых саветаў прыняў рашэнні аб прызнанні расійскай мовы рэгіянальной.

Таксама рэгіянальнымі ў заходніх рэгіёнах былі прызнаны венгерская мова, малдаўская і румынская.

Запрашаем!
Бясплатны штотыднёвы заняткі па беларускай мове, гісторыі, інфарматыцы і іншых предметах для школьнікаў 7 - 9 класаў у памяшканні Таварыства беларускай мовы (Мінск, вул. Румянцева, 13, ст. метро "Плошча Перамогі").
Арганізацыйны сход- у панядзелак,
3 сакавіка, 17.00.

ISSN 2073-7033

9 772 073 703 003 >

280 гадоў з дня нараджэння Караля Станіслава Радзівіла

Караль Станіслаў Радзівіл (мянушка "Пане Ка-ханку"; 27 лютага 1734, Нясвіж - 21 лістапада 1790, Белая) - дзяржаўны дзеяч Вялікага Княства Літоўскага. Падчашы (1752) і мечнік вялікі Літоўскі (1752-1762), ваявода Віленскі (1762-1764, 1768-1790).

Караль Станіслаў Радзівіл быў найбольш заможным магнатам Рэчы Паспалітай другой паловы XVIII стагоддзя і адным з найбагацейшых прадстаўнікоў арыстакратіі ў Еўропе. Ягона латыфундия ахоплівала 16 гарадоў і 683 вёскі, а вакол якога князь вілося шмат легендай. Трымаў Львоўскую староству, Х ардынат на Нясвіжы, VIII ардынат на Алышы.

З нясвіжскай лініі роду Радзівілаў сын Міхала Казіміра "Рыбанькі" і Францішкі Ўршула з Вішнявецкіх.

Навучаўся ў Нясвіжскім езуіцкім калегіоне. У 1742 атрымаў пад сваю каманду кавалерыйскую харугву ў войску Вялікага Княства Літоўскага. З жніўня 1757 узнагароджаны орденам Белага арла.

Вядомы пад мянушкай "Пане Ка-ханку" паводле свайго ўлюблёнага звартоту да ўсіх, не вылучаючы і пагардзанага караля - "худапахолка", а таксама адзorenнія ад канцлеры Карала Станіслава Радзівіла (1669-1719).

Выступаў супраць партыі Чартарыйскіх. На чале сваіх надворных войскаў уступіў у бойку з расейцамі пад Слонімам, але пацярпіў паразу і мусіў ратаўацца ў Малдове, пазней выехаў у Вугоршчыну і Саксонію. У часе знаходжання ў Дрэздане да яго прыйшла вестка пра адабранне пасады ваяводы і сэквестраванне маёнткаў. Дзякуючы намаганням расейскага амбасадара Мікалая

Рапніна, вярнуўся ў краіну і зрабіўся ў 1767 генеральным маршалкам Радамскай канфедэрацыі. Выказаўшы прысягу на вернасць каралю Станіславу Аўгусту Панятоўскому, атрымаў назад усе стражданні ўладні.

У 1768 выступіў супраціўнікам гарантыйнага трактату, паводле якога Рэч Паспалітая рабілася расейскім пратэктаратам, і зрабіўся генеральнім маршалкам Барскай канфедэрацыі. Калі расейскія войскі з баямі ўзялі Нясвіж і Слуцк, мусіў з'ехаць у Прусію. Да 1777 знаходзіўся на эміграцыі ў Вугоршчыне, Турэччыне, Чэхіі, Нямеччыне,

Францыі, Венецыі. У часе Чатырохгадовага Сойму быў адным з найвыразнейшых супраціўнікаў рэформаў, караля і партыі Чартарыйскіх. Сфармаваў полк, які перадаў у склад войскаў ВКЛ.

Трымаў тэатар і аркестр у Нясвіжы. Запарасіў з Нямеччыны кампазітара Яна Давіда Голанда для сталай працы кампазітара ў капэле Радзівілаў. Збудаваў летнюю рэзідэнцыю ў Альбе, аднавіў палац у Слуцку.

Быў у шлюбзе з Марыяй Каралінай Любамірскай, по-тому з Тарэзай Каралінай Жавускай.

Bikinėdysia.

Не маўчы па-беларуску!

Новы праект "Будзьма беларусам!" да Дня роднай мовы!

Кампанія "Будзьма!" віншуе ўсіх беларусаў з Міжнародным днём роднай мовы і абавязочнае акцыю "Не маўчы па-беларуску!"

Для ўсіх, хто толькі пачынае размаўляць па-беларуску ці толькі на ёй і гаворыць, хто пачынае цікавіцца роднай мовай ці ўсё пра ёй ведае і выкарыстоўвае штодня, кампанія стварыла серыю паштоўак, якія адзначаюць дзяячынні па-беларуску. Аўтары праекта, маладыя таленавітые мастакі Даф'я Мандзі і Яна Войцік, сталі не толькі пераможцамі конкурсу культурніцкіх ідэй ад "Будзьма!" але і пераможцамі конкурсу "Мы-2012", і цяпер разам з кампаніяй заклікаюць: "Не маўчы па-беларуску!"

Апраніся па-беларуску! - першая з новай адучыцьцяйнай серыі паштоўак, якую кампанія сёняння прадстаўляе.

Паштоўкі будуць распаўсюджвацца

праз сістэму Fly Cards, а таксама на мерапрыемствах кампаніі ў Менску і рэгіёнах. Шукайце, бярыце, уласканальвайцеся!

Наступная паштоўка хутка будзе таксама і на сایце кампаніі, і на стэндах флай кардс 7 сакавіка.

Не маўчым па-беларуску разам!

Міжнародны дзень роднай мовы на Магілёўшчыне

У Магілёве

21 і 22 лютага магілёўцы адзначалі міжнародны дзень роднай мовы. Мерапрыемствам было зладжана багата: студэнты і магістранты МДУ імя Кулішова Яўген Дудкін, Аляксей Карпенка, Арцём Булатоўскі і Генадзь Вараб'ёў прыняліся за беларусізацыю ўніверсітэцкай сталовай, а магілёўская гарадская арганізацыя ТБМ разам з кампаніяй Cukerki.by правялі "салодкі дзень роднай мовы" - раздавалі гараджанам цукеркі ў абмен на іх любімых беларускіх словам. Прывет было даведацца, што беларуская мова насамрэч грээ многім магілёўцам сэрца і яны хацелі б мову захаваць і чуць яе часцей. Народ усцешыў не толькі веданнем незвычайных словаў і добрых беларускіх вершаў - вулічныя музыкі нават выканалі "Тры чарапахі".

На наступны дзень, 22 лютага, у абласным доме культуры адбылася агульнацыйная дыктоўка - Ганна Уладзіміраўна Бандарэнка прадыктавала ўрывак з твору Максіма Гарэцкага "На імперыялістычнай вайне". Міхась Булавацкі правёў ужо традыцыйнае беларускае пяцібор'е - прысутныя спаборнічалі ўведанні матэматыкі, айчынай гісторыі, роднай мовы, літаратуры і прыродазнаўства. Выступіў пісьменнік Віктар Арцем'ёў, юная магілёўская таленты спявалі беларускія песні і чыталі вершы выбітных паэтаў. Мерапрыемства скончылася дыскатэкам і вясёлымі скокамі.

Аляксей Карпенка.

На здымках: Активісты ТБМ і добраахвотнікі ва ўніверсітэцкай сталовай; "Салодкі дзень роднай мовы"; дыктоўка; Міхась Булавацкі.

20 лютага ў Бабруйску пачалі адзначаць Міжнародны дзень роднай мовы з напісання дыктоўкі. Пісалі ўрывак з апавядання Васіля Быкава "На чорных лядах".

Пасля дыктоўкі яе ўдзельнікі хвілінай маўчання ўшанавалі памяць загінулых ва Украіне.

Як паведаміла карэспандэнту Свабоды арганізатарка Вольга Піманава, дыктоўку на сядзібе гарадской арганізацыі Аб'яднанай грамадзянскай партыі пісалі два дзесяткі чалавек. Сярод іх была і бабуля палітвязня Яўгена Вацківіча. Вольга Піманава адзначыла, што Тамара Ўладзіміраўна не першы раз піша дыктоўку.

Для дыктоўкі апавяданне "На чорных лядах", паводле арганізаторкі, выбранае дзеля таго, што сёлета будзе адзначацца 90 гадоў ад нараджэння Васіля Быкава.

- Гэта тое, чаго нам беларусам сёння не хапае. Героі твору пайшлі на смерць дзеля незалежнасці і вольнасці Беларусі. Яны хацелі быць грамадзянамі вольнай Беларусі і загінулі за гэта, - кажа Вольга Піманава.

Шасцёра ўдзельнікаў дыктоўкі напісалі яе лепш за ўсіх. Яны атрымалі граматы і

падарункі. Пасля ўзнагароджання адбылася віктарына па творчасці Васіля Быкава.

Удзельнікі дыктоўкі сфатографаваліся з нацыянальнымі сцягамі Украіны і

Беларусі.

Радыё Свабода.

На здымках Вольгі Піманавай: бабруйцы пішуць дыктоўку; пераможцы дыктоўкі.

"Мова нанова" ў Бабруйску

22 лютага ў Бабруйску адкрыліся курсы "Мова нанова". Заняткі будзецца адбывацца па пятніцах а 18.00.

Вядоўцамі сталі фіолаг Вольга Рудая і фіолаг ды журналіст Алеся Лацінская. Месца для заняткаў - офіс грамадскай арганізацыі "Свая справа" (Кастрычніцкая, 33/1). Заняткі будзуть бясплатныя. За аснову праGRAMY ўзяты на-працоўкі сталічных курсаў "Мова нанова", выкладзеныя на адмысловым сайце - movananova.by.

П е р шы ўрок правялі выкладчыкі менскіх курсаў Алеся Літвіноўская і Глеб Лабадзенка. Слушачоў сабралася 20 чалавек. Бабруйскія курсы ўжо за-

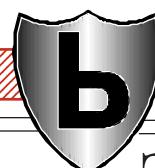

у Беларусі (220 тысяч жыхароў).

Менскія курсы "Мова нанова" адкрыліся ў студзені 2014 года. Ужо прайшло 6 заняткаў, якія збраўшы каля 250

Еўрападыё.

Драма і святло жыцця

(да 90- годдзя Мікалая Мельнікава)

Калі аглядаешся на пройдзеную сцяжыну - а яна ў мяне, дай Бог кожнаму, працяглай - то бачыш, акрамя сваіх родных, тых нямногіх асоб, якія доўга і цярпіла крочылі побач з табою і зрабіліся, па сутнасці, частка цябе. Такім чалавекам стаў у мaim лёссе Мікалай Аляксандравіч Мельнікаў (1924 - 2012). Ветэран Гродзенскага ўніверсітэта імя Я. Купалы, дзе працаўаў з 1955 года, кандыдат педагогічных навук, дацэнт, сябтар Саюза беларускіх пісьменнікаў, ён пакінуў глыбокі след у жыцці Гродна, у памяці сваіх шматлікіх калег, а таксама тысяч студэнтаў, якіх вучыў жыць і быць сапраўднымі настаўнікамі. Ён не ўмёў спакойна пльсніц па цячэнні.

Грамадзянская прынцыпавасць, сумленнасць, чалавечая прыстойнасць вымагалі востра рэагаваць на ўсякую несправядлівасць, умешвацца ў розныя канфлікты, бараніць прафілу. Гэта дыктавала ся і драмай уласнага лёсу.

У дзяцінстве перажыў савецкія рэпресіі, якія ў роднай вёсцы на Магілёўшчыне зваліліся на сям'ю. Яна была "раскулачана" і выслана на Пойнач, у Комі ССР. Адсюль з лагера, з нялюдскіх абставін малога М. Мельнікава ўдалося вырываць і выратаваць. Яго вярнулі на радзіму пад апеку дзеда, а затым - да сваякоў аж на Алтай. Там скончыў школу і паступіў у Магілёўскі педінстытут.

Пасля - вайна. Для яго - у партызанскім атрадзе, затым на фронце.

Па вайне - вучоба ў педагогічным інстытуце ў Магілёве, у аспірантуры ў Маскве. І пакацілася па роўнай, здавалася б, дарозе любімая праца выкладчыка вышэйшай школы. Але кляймо сына "ворага народа" трэба было несці, як крыж. І пакуты душы свае таксама трэба было несці ў сабе. Таму, калі началася з сярэдзіны 80-х гадоў "перабудова" і забурліў ў Беларусі працэсы нацыянальнага адраджэння, Мікалай Аляксандравіч стаў адным з самых актыўных яго ўдзельнікаў у Гродне. Рашуча павярнуўся да роднага беларускага

рускага слова, хача гэта было для яго нялёткай справай: працаваў на кафедры рускай літаратуры. На раҳунку яго зараз мнства практычных здабыткаў на беларускай грамадскай асветнай ніве. Найбольшая ж тагачасная заваёва М. Мельнікаў - стварэнне музея Васіля Быкова ў Гродне. Музей адкрыўся ў памяшканні "Дэмакратычнага аб'яднання ветэранаў вайны і працы", якое М. Мельнікаў арганізаваў і ўзначаліў. Музей працягвае дзеяньніца і сёння, хоць яго стваральнік - ужо частка яго экспазіцый. Бяспрэчнае дасягненне М. Мельнікава - і яго кніжкі ўспаміна "Адчай, боль і горыч" (2004), "Вяртайцесь, буслы" (2008), "Радавод" (2011). Пісаў іх, будучы ўжо нямногім і слабым. Але гэта было вартанне доўту бацькам і білікім, вартанне ў сваё пакалечанае дзяцінства. Яно, дзяцінства, заўсёды грээ нас з дзячынні. Таму духоўная намаганні давалі яму сілы, дапамагалі застацца ўнутрана моцным і апошнім слугаванні роднаму загону.

Мы сябравалі цягам усяго нашага жыцця ў Гродзенскім педінстытуце (універсітэце). Як старэйшы ўзростам і ўжо вольнтыны педагогометадыст ён усяляк падтрымліваў мяне, дапамагаў засвойваць азы выкладчыцкай працы. Вазіў нярэдка па сельскіх школах, дзе я наведваў урокі, каб навучыцца кіраваць педагогічнай практикай студэнтаў, бо сам у школе не працаўаў. Мы былі зусім білікімі паводле погляду і прынцыпаў. Сябравалі і сем'ямі і вельмічаста сустракаліся на сямейным узроўні, бо інакш праста не моглі жыць. Часта бывалі ў іх на да-

Аляксей Пяткевіч.

Юбілей класіка беларускай літаратуры

6 лютага 2014 года ў цэнтральнай навуковай бібліятэцы імя Я. Коласа НАН Беларусі адбылася музычна-пазытычная вечарына "Аркадзь Куляшоў. Ад Бесядзі да акіяна", прысвечаная 100-годдзю з дня нараджэння народнага паэта Беларусі.

Арганізаторамі мерапрыемства выступілі Дзяржаўны музей гісторыі беларускай літаратуры і цэнтральная навуковая бібліятэка імя Якуба Коласа НАН Беларусі.

Да вечарыны прымеркавана адкрыццё кніжнай выставы "...І сэрца аблалена сма-

гай радка", якую падрыхтавала бібліятэка. Творчая спадчына паэта вялікая і шматпланавая, яна налічнівае каля 30 кніг паэзіі. На выставе прадстаўлены вершы паэта на рускай, украінскай, польскай, ангельскай, літоўскай, балгарскай мовах, нават на таджыкскай, армянскай, мангольскай і іншых.

У межах мерапрыемства адбылася презентацыя малюнкаў пачынаючай мас-такі Алеся Іса, праўнучкі А. Куляшова.

Вечарына закончылася выступленнем фальклорнага ансамбля "Ліцвіны" пад кіраўніцтвам унука А. Куляшова Уладзіміра Берберава. Было вельмі цікава!

Аляксей Шалахоўскі, гісторык, журналіст, краязнавец.

За плённае супрацоўніцтва

Трамадскае аб'яднанне

"Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны"

220034, г. Мінск вул. Румянцова, 13, тэл. 284-85-11, разліковы рахунак

№ 3015741233011 у ЦБП №539 ААТ "Белівестбанка", г. Мінск, код 739

27 снежня 2013 г. № 100

Мітрапаліту Мінскаму і Слуцкаму Паўлу

вул. Вызвалення, д.10,

220004, г. Мінск

Ваша Высокапраасвяшчэнства!

Грамадскае аб'яднанне "Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны" віншуе Вас з прызначэннем на вельмі пачэсную і адказную пасаду.

Жадаем Вам моцы духу і Божай дапамогі ў Вашым адданым служэнні інтэрсам беларускага народа. Мы не сумняваемся, што Вы не ўзабаве авалодаеце дзяржавай беларускай мовай, адной з самых старажытных і прыгожых славянскіх моў - як адзначаў наш зямляк, славуты паэт з сусветным імем Адам Міцкевіч.

З гэтай нагоды хочам Вам прыгадаць таксама наступнае выказванне Кіраўніка нашай дзяржавы, якое прагучала на IV Усебеларускім народным сходзе: "Беларуская мова з'яўляецца важнейшым нацыянальным культурным здабыткам".

Спадзяёмся на плённае супрацоўніцтва з Вамі.

З павагай,
старшыня ТБМ Алег Трусаў.

Московскі Патрыярхат

БЕЛАРУСКАЯ
ПРАВОСЛАВНАЯ
ЦЕРКОВЬ

Беларускі Экзархат

Маскоўскі Патрыярхат

БЕЛАРУСКАЯ
ПРАВОСЛАВНАЯ
ЦАРКВА

Беларускі Экзархат

Старшыні Грамадскага аб'яднання
"Таварыства беларускай мовы імя Ф. Скарыны"
спадару Трусаў А.А.

Паважаны Алег Анатольевіч!

Сардэчна дзякую за віншаванне, дасланое ў наш адрас, а таксама за Вашу працу па пашырэнні беларускай мовы ў грамадстве.

Выказваю спадзяванне на ўзаемную зацікаўленасць у супрацоўніцтве на ніве культуры і духоўнага асветніцтва беларускага народа.

+ Павел,
Мітрапаліт Мінскі і Слуцкі,
Патрыяршы Экзарх усія Беларусі.

Візіт гісторыкаў у Магілёў

13 лютага Магілёў з нагоды 130-годдзя Антона Луцкевіча наведалі гісторык і палітолог Анатоль Сідарэвіч і філолаг, выдавец часопіса ARCHE Валер Булгакаў. Госці, якіх прымала магілёўская гарадская арганізацыя ТБМ і цікайна да ачыннай гісторыі магілёўцы, презентавалі гісторычныя выданні і ўсцешылі прысутных грунтоўым расповедам пра ўшанаванага супрэчай беларускага грамадска-пазытычнага дзеяча. Цікава было пачуць пра жыццёвы до-свяд і трагічны фінал Антона Луцкевіча, яго палітычную дзеянасць і білікую аналітычную здольнасці. Натуральна для тых часоў (канец XIX стагоддзя), што браты Луцкевічы раслі ў асяроддзі носьбітаві польскай мовы і культуры. "Каб быць у той час беларусам, трэба было быць фанатыкам", - каза Анатоль Міхайлавіч Так, стаўшы на шлях

беларуса, любы чалавек шляхецкага паходжання быў бы асуджаны на неразуменне з боку шляхецкага асяроддзя і ўласных родных, як стала з многімі дзеячамі маладой беларускай нацыі: Францішкам Багушэвічам, Цёткай, Карусём Каганцом, Янкам Купалам. Присутнія даведаліся таксама пра належныя Луцкевічу талент аналітыка: у 1917 ён прадбачыў

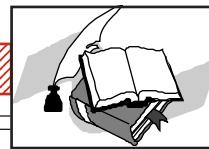
выратаваўся ў 1939, калі можна было спакойна пакінуць Вільню, не чакаючи праходу саветаў? Анатоль Міхайлавіч дае адказ - не мог Антон Іванавіч пакінуць Вільню, чакаючи да моў мабілізаванага ў гэты час сына, не мог пакінуць на волю лёсу і неацэнную скarbницу - Беларускі музей імя Івана Луцкевіча.

Так прайшоў візіт цікавых і дасведчаных гасцей у Магілёў. Публіка была зачарвана інфамацыяй і эмацыйна насычаным расповедам і харызмай выступу ѡцаў, наш гірад будзе рады новым супрэчкам з імі.

Аляксей Карпенка.

На здымках: Алег Дзяячкоў прадстаўляе спадара Анатоля Сідарэвіча, Валер Булгакаў.

СХОД ГАРАДСКОЙ АРГАНІЗАЦЫІ ТБМ І АГУЛЬНАНАЦЫЯНАЛЬНАЯ ДЫКТОЎКА Ў ВІЦЕБСКУ

16-га лютага ў Віцебску адбыўся сход гарадской арганізацыі ТБМ. На парадку дня - некалькі важных пытанняў: змены ў складзе гарадской рады, абранне новага старшыні, прыём у шэрагі Таварыства новых сябров, выбары дэлегатаў на абласную канферэнцыю, якая мае адбыцца 30 сакавіка, і на з'езд ТБМ.

Але напачатку сябры таварыства і прысутныя гості з задавальненнем адгукнуліся на прапанову напісаць Агульнанаццыянальную дыктоўку, прымеркаваную да Дня роднай мовы. У гэтым годзе дыктоўка прысвечаная Васілю Быкову. Больш за трыццаць чалавек прынялі ўдзел у такай пачэснай справе. Пісалі тэкст паводле ўспамінаў Васіля Уладзіміравіча "Доўгая дарога дадому". Напэўна, гэта першая дыктоўка, напісаная сёлета ў Беларусі ў межах агульнаццыянальнай штогадовай акцыі.

З невялікім паведамленнем пра зробленое за апошнія паўгоды выступіла старшыня гарадской рады Ірына Лобан. У спрэчках выказваліся розныя прапановы, як палепшиць працу гарадской арганізацыі. У прыватнасці, кіраўнік абласной рады І.А. Навумчык звярнуў увагу, сярод іншага, на неабходнасць больш актыўнай працы з настаўнікамі, вучнямі і студэнтамі. У гарадзе сёння ніякіх беларускага класа, ніводнай беларускай групы ў дзіцячым садку. Іосіф Адамавіч таксама узняў пытанне пра падрыхтоўку да святкавання юбілею Васіля Быкова, заклікаў актыўней падпісвацца на газету "Наша слова". Па яго ініцыятыве прысутныя сабралі сродкі, каб аформіць падпіску на "Народную волю" і "Нашу Ніву" для Віцебскай абласной бібліятэкі, паколькі названая ўстанова "не мае сродкаў", каб забяспечыць сваіх чытачоў так запатрабаванымі выданнямі.

У склад гарадской рады абраўныя трох новыя сябры.

Спадарыня Ірына Лобан падала заяву з просьбай вызваліць яе ад абавязкаў старшыні гарадской рады ў сувязі з пераездам на новае месца жыхарства. Падстава, безумоўна, паважная. Тому сябры таварыства падзякаўалі спі-ні Ірыне за працу і задаволілі яе просьбу. А ўзначаліла гарадскую арганізацыю **Ніна Андрэеўна Сулецкая** - чалавек, добра вядомы ў інтэлігенційскіх колах горада, выдатны знаўца культурнага сегмента Віцебска і вобласці.

У нейкім сэнсе стала прыемнай нечаканасцю, што адразу 14 чалавек напісалі заявы з просьбай прыняць іх у шэрагі ТБМ. Раней на гарадскіх сходах ці канферэнцыях звычайна два-три чалавекі выказвалі жаданне напоўніць шэрагі арганізацыі, а тут адразу чатыраццаць. Прыйчым

некаторыя з ахвотных уступіць у ТБМ з розных прычын не змаглі прысутнічаць у гэты дзень на сходзе, таму іх заявы будуть разгледжаны пазней.

Былі абраўныя дэлегаты ад гарадской арганізацыі на абласную канферэнцыю і на з'езд ТБМ. Напрыканцы мерапрыемства сябры Таварыства яшчэ доўга абменьваліся думкамі пра стан мовы ў гарадзе і ў краіне ўвогуле, пра перспектывы, пра магчымасці павышыць эфектыўнасць працы. Можна без сумненняў канстатаваць, што ў гэты дзень адбылася не фармальная статутная падзея, а зацікаўленае аблеркаванне надзённых проблем і шляху іх вырашэння.

Юрась Бабіч,
намеснік старшыні
Віцебскай абласной
арганізацыі ТБМ.

Жыхары Гошчава змагаюцца за беларускамоўную школу

Жыхары Гошчава Івацэвіцкага раёна адваўваюць у сваіх вёсах, дзе празывае 800 чалавек, сярэднюю беларускамоўную школу. Яны правялі

сход, на якім прысутнічалі прадстаўнікі Івацэвіцкага райвыканкама. Чыноўнікі прадманістравалі на сходзе сваю незацікаўленасць у захаванні менавіта статусу школы, як сярэдняй, кажа актыўіст кампаніі "Га в а р ы прайду" Валянціна Лазарэнкаў, да якога вяскоўцы звярнуліся па дапамогу:

- Я не здзіўлены, што сёння-

шні райвыканкам прапаноўвае стацыя трактарыстамі, даяркі, працаўнікамі будоўлі і так далей. Але ж мы жывёём у ХХІ стагоддзі! Тэхніка такая мусіць быць, каб толькі людзі з вышэйшай адукаций на ёй маглі працаўаць.

На словах Валянціна Лазарэнка, цяперашні чыноўнікі мысліць па-старому: пра матыку, пра плуг, пра дайліны апарат і г.д. Такі разважанні чыноўнікаў наконт лёсу іх дзяцей выклікалі абурэнне ў мясцовых жыхароў. Яны вырашылі ратаваць сярэднюю школу самастойнай.

Ганна Васілевіч,
Беларускае Радыё
Рацыя.

Нельга, каб знікла беларуская мова, а значыць - нацыя

На Бярозаўшчыне праведзены шраг мерапрыемстваў з нагоды Міжнароднага Дня роднай мовы. У прыватнасці ў Бярозаўскай раённай дзіцячай бібліятэцы арганізавана выставка-вернісаж пад назвай "Мова чыстых, адвечных славян" і літаратурна-музычная экспазіцыя "Мовы друкаванай чароўнае слова" сумесна з дзіцячай школай мастацтваў.

Тым не менш імпрэза не абышлася без раздуму пра цяжкі стан, у якім апынулася родная мова беларусаў:

- За апошнія гады функцыянуванне наццыянальнай мовы зводзіцца да мінімуму. Роднае слова пачало неяк знікаць са школы, з дзяржаўных і грамадскіх устаноў і ўвогуле - з чалавечых зносін. Сёння пытанне пастаўлена так: нельга жыць у асяроддзі беларускага народа і не ведаць ягоную мову, культуру, гісторыю, лепшыя наццыянальныя традыцыі. Нельга дапусціць, каб знікла беларуская мова, культура, а значыць - і нацыя.

Усе прысутныя на імпрэзе, як дарослыя,

так і дзеці пагадзіліся з тым, што вельмі мала ўвагі ўдзяляеца роднай мове.

Ганна Васілевіч,
Беларускае Радыё Рацыя. Фота аўтара

У Пружанах адзначылі Дзень роднай мовы

Аматары беларускай мовы ў Пружанах адзначылі Міжнародны дзень роднай мовы ў Доме культуры, дзе быў пастаўлены лялечны спектакль паводле казкі Зінаіды Дудзюк "Дудка-самагудка". Пастаноўка была падрыхтавана дзецьмі, якія наведваюць мясцовы касцёл.

Кіраўніца Пружанскай суполкі Таварыства беларускай мовы Тарэса Жыгалава нагадала ўдзельнікам свята пра суседню Украіну:

- Кожны народ імкнецца быць свабодным, вольным і бачыць свою краіну дэмакратычнай. Сёння мы бачым, што ў суседній краіне, ва Украіне, ідзе такое змаганне, змаганне за свабоду і дэмакратыю.

Удзельнікам імпрэзы спадабаўся спек-

такль і наогул дзвюхгадзінная атмасфера беларускасці:

- На самой справе гэта было так прыемна, што такі цудоўны тэатр на беларускай мове, было як у казцы.

- Вельмі прыемна было, што мы пачули сваю родную мову.

- Не ў пашане наша мова ў кіраўніцтва

дзяржавы.

Любоў да беларускай мовы каштавала кіраўніцы суполкі Таварыства беларускай мовы, настаўніцы Тарэса Жыгалавай датэрміновага выхаду на пенсію, а яе намесніцы Ларысе Жаўніярчук, якая выкладала мову ў Пружанскай гімназіі, пераводу ў вясковую школу.

Беларускае Радыё Рацыя.

Гэты год быў аўб'яўлены
Годам беражлівасці.
У выніку амністыі
2012 г. на 15 студзеня 2013 г.
на волю выйшлі больш за 4
тысячы члавек.

20 студзеня. У Менску памёр **Міхась Мікалае-віч Чарняўскі**, пісьменнік, археолаг, які нарадзіўся 07.03. 1938 г. у в. Круці Мядзельскага раёна.

25 студзеня. Памёр **Віктар Мартынаў**, лінгвіст, аўтар "Этымалагічнага слоўніка беларускай мовы". Нарадзіўся 25.01.1924 г. у Адэсе.

15 лютага. Над г. Чалавінскам (Расія) разарваўся **метэярыт**. Выбуховай хвалія выбіты шыбы ў горадзе. Парацены бітым шклом каля 1200 члавек.

17 лютага. Адбыўся спрэваздачны сход Беларускага ПЭН-цэнтра, на якім старшынём пераабраны паэт **Андрэй Хадановіч**.

17 лютага. У Крынках (Беласточчына) памёр беларускі пісьменнік **Сакрат Яновіч**, які там нарадзіўся 04.09. 1936 г.

20 лютага. У аг. Мышкавічы Кіраўскага раёна памёр **Васіль Канстанцінавіч Стравойтаў**, двойчы Герой Сацыялістичнай Працы (1966 г., 1984 г.), заслужаны работнік сельскай гаспадаркі. Нарадзіўся 13.06.1924 г. у в. Барок Бялыніцкага раёна.

25 лютага. Памёр **Міхail Сцяпанавіч Высоцкі**, Герой Беларусі (2006 г.), генеральны дырэктар НІРУП "Белагатрактарабудаванне" НАН Беларусі.

2 сакавіка. У Менску памёр **Мікола Мікалае-віч Арошка**, крэтык, доктар філагічных навук, літаратуразнаўц, паэт. Ён нарадзіўся 10.12. 1930 г. у в. Весявічы Слонімскага раёна.

15 сакавіка. Цыклон "Хавер" прычыніў значную шкоду Менску ў памеры 40 мільёнаў рублёў. Па ўсіх Беларусі выпала шмат снегу.

29 сакавіка. Адкрыты пасля рэканструкцыі **Нацыянальны акаадэмічны тэатр імя Янкі Купалы**. Першым спектаклем на адноўленай сцэне была пастаўлена "Паўлінка". Рэканструкцыя працягвалася больш за 2 гады.

1 красавіка. У Менску пачаў раставаць снег, які тут, як ніколі, ляжыў вялікімі турбамі.

18 красавіка. Рака Прыпяць праправала дамбу і затапіла вёску **Мардзвін Га-лубіцкага** сельсавета Петрыкаўскага раёна. Вада стала на агародах нават 10 чэрвеня.

20 красавіка. Рэдакцыя крэтыкавай грамадска-палітычнай газеты "Вольны горад" адзначыла 15-ю гадавіну свайго выдання.

21 красавіка. У г. Любань абрабавана аддзяленне ААА "Белаграпрамбанка". Украпі 1 млрд бел. руб., 40 тыс. долараў і 20 тыс. ёура. На трэці дзень пасля здарэння злачынства было раскрыта, а арганізатор затрыманы.

26 красавіка. У Менску, ад кінагэатра "Кастрычнік" да плошчы Бангалор, прайшоў "Чарнобыльскі шлях", пра-ведзены апазіцыйнымі партыямі.

28 красавіка. Беларуская спартсменка **Меліта**

3 падзей 2013 года

Станюта выйграва Кубак свету па маастацкай гімнастыцы на чэмпіянаце ў г. Пезаро (Італія).

8 траўня. Указам № 217 Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь праведзена аптымізацыя аддзелаў **Следчага камітэта** Рэспублікі Беларусь. Замест 19 раённых створана 8 гардзіскіх і міжраённых.

14 траўня. Праваслаўная вернікі адзначылі **Радаўніцу**.

13 - 19 траўня. Стаялі гарачыя сухі дні ў Беларусі.

18 траўня. У Віцебску зарэгістравана рэкордная высокая тэмпература для траўніскага часу, удзень у цяні было +32,5°C. Гэта рэкордная тэмпература ў гэты дзень для Беларусі.

26 траўня. Каталікі святкаю **Сёмуху**. У Менску каля чатырох тысяч вернікаў прыйшлі хрысціным ходам па праспекце Незалежнасці.

На 1 чэрвяна ў Менску налічвалася 2117 ВІЧ-інфіцыяваных.

5 чэрвяна. Жыхары Палацка адзначалі Дзень Святой Ефрасіні Палацкай.

7 чэрвяна. У Менску памёр **Уладзімір Іванавіч Стальмашонак**, жывапісец, педагог, народны мастак. Нарадзіўся ён у Менску 06.02.1928 г.

15 чэрвяна. Адбыўся X (неафіцыйны) выпуск вучняў гуманітарнага ліцэя ў Менску. Аб колькасці выпускнікоў не паведамлялася.

19 чэрвяна суд Шчучынскага раёна аштафаваў жыхароў в. Рачакуашчына Шчучынскага раёна **Мечыслава Яскевіча** на 4 млн. руб., а пенсіянерку **Вераніку Себа-сцяновіч** на 2,5 млн. руб. за тое, што яны паставілі крыж на месцы забітага ў 1949 г. камандзіра атрада Арміі Краёў Анатоля Радзівончыка. Іх аштрафавалі, а крыж сплавілі.

24 - 28 чэрвяна. У Магілёве праводзіўся XX Міжнародны фестываль духоўнай музыки "Магутны Божа". У ім удзельнічалі прадстаўнікі 15 краін. Першы такі фестываль на першы курс Маскоўскага дзяржаўнага ўніверсітета.

23 - 24 ліпеня. У Менску, у Міжнародным адукацийным цэнтры, праведзены VI з'езд беларусаў свету.

Удзельнічалі ў ім 200 дэлегатаў

ад беларускіх дыяспар у 21

краіне свету і 140 чалавек з Беларусі.

Зноў на новы тэрмін

кіраўніком грамадскага аў-яднання "Згуртавання белару-

саў свету "Бацькаўшчына"

выбрана Алена Макоўская, а старшынёй рады - Ніна Шыдлоўская.

27 ліпеня. Мінёў год,

як быў прынята пастанова

Савета Міністраў РБ аб стварэні

Музея Васіля Быковіча

на яго лецішчы ў Ждановічах.

На працягу 2012-2014 гг. там

будзе праводзіцца рамонт па-

мяшкання і добраупадакванне

27 - 28 ліпеня. У Мсці-славе праводзіўся шосты ры-

царскі фест "Мсціслаў - 2012"

- фестываль сярэднявечнай

культуры. У ім удзельнічалі

больш за 30 рыцарскіх клубаў.

29 ліпеня. У Менску, на

Менскім замчышчы, прайшлі

ўрачыстасці ў гонар 1025-

годзія Хрышчэння Русі.

У Менск прыехалі Патрыярх

Маскоўскі Кірыл і былі прыве-

зены рэшткі Андрэёўскага

Крыжа з Грэцыі.

Ліпень. У многіх краінах

(Чэхія, Польшча, Літва і

іншых) паказвалі публіцыс-

тычны кінафільм "Жыве

Беларусь!". Для яго сцэнарый

напісаны Франак Вячорка.

2 ліпеня. У Менску

адкрыта плошча **Дзяржаўнага сцяга Рэспублікі Беларусь**. Дзяржаўны сцяг узяты на флагштоку на 70-метровую вышыню.

3 ліпеня. У Менску, на праспектах Машэрава і Пераможцаў, у гонар Дня незалежнасці адбыўся парад войскаў і дэманстрацыя спартсменаў.

2 - 6 ліпеня. У Будславе праводзіўся фест у гонар 400-годдзія абраза Божай Маці.

На фест прыйшлі або прыехалі каля 30 тысяч палігрымаў. Удзельнічалі 200 святараў і пасол ад Ватыкана.

6 ліпеня. У в. Аляксандры Шклоўскага раёна адзначылі традыцыйнае **Купалле**.

11 - 15 ліпеня. У Віцебску праводзіўся XXII фестываль песні "Славянскі базар". Кошт яго правядзення 1,5 млн. беларускіх рублёў.

13 ліпеня. У суботу ў Менску быў вялікі ліvenъ. Вада не паспявала сцякаць. На праспекце Незалежнасці, каля ст. метро "Парк Чалюскінцаў", вада лілася нават у метро.

13 - 14 ліпеня. У Магілёве ва ўсіх трамлейбусах замест рэкламы быў змешчаны вершы беларускіх пээтаў.

15 - 24 ліпеня на 45-й Міжнароднай хімічнай алімпіядзе школьнікаў у Москве, якая праводзілася ў МДУ імя М.В. Ламаносава, **Сяргей Куз'ючынкаў**, выпускнік менскай гімназіі №1 імя Ф. Скарыны, стаў 9-ым пераможцам па выніках гэтай алімпіяды. У ёй удзельнічалі 300 школьнікаў з 75 краін. Менскі выпускнік С. Куз'ючынкаў быў прыняты на першы курс Маскоўскага вітэцніцтва.

14 жніўня. У Менску і Палацку адзначылі свята Мядовы Спас. Прадавалі мёд і кнігі пра мёд.

14 жніўня. У музей **Ігната Дамейкі**, які ў Крупскай школе Лідскага раёна, паступілі мінералы, прывезены Тарасам Міхайлавічам Кацмурам з Чылі. У школе ў сувязі з гэтай падзеяй адбыўся ўрачыстасці.

16 жніўня. У Віцебску з работы забралі ў пісіхальничу ўрача **Ігара Пастнова**, які вельмі дакучай тутэйшаму на-чальству, калі крэтыкаваў віцебскую медыцыну.

14 жніўня. У Еўрапейскім Саюзе праведзены Еўрапейскі дзень ахвяр нацызму і сталінізму.

23 жніўня. У Лідзе адбыўся фестываль фальк-лору.

24 жніўня. У Магілёве памёр **Генадзь Вітолідавіч Суднік** (нар. 21.08.1943, Аренбург), журналіст, рэдактар незалежнай магілёўскай газеты "Ратуша", сябар ТБМ і КХП БНФ.

26 жніўня. У Менску памёр народны мастак Беларусі **Арлен Кашкурэвіч**, які нарадзіўся ў Менску 15.09. 1929 г.

26 жніўня. У аэрапорце "Мінск-2" арыштаваны кіраўнік назіральнага савета сумеснай Беларускай калінай кампаніі "Уралкалій". Ён знаходзіўся ў Менску, у ізаляторы КДБ да снежня 2013 г. Затым яго перадалі праваахоўным арганам Масквы. Ён прычыніў блюджету Беларускай дзяржавы школу ў памеры каля 100 млн. долараў.

28 жніўня. Вышаў на волю з гарадзенскай турмы Зміцер **Дашкевіч**, кіраўнік незарэгістраванай арганізацыі "Малады фронт".

1 верасня. Дзень беларускага пісьменства ўрачыста праведзены ў Быхаве.

1

З падзей 2013 года

(Заканчэнне. Пачатак на стр. 7.)

На 1 снежня дзяржаўны доўг Беларусі склаў 146,6 трлн. руб., і павялічыўся за 11 месяцаў на 17,8 трлн. руб., або на 13,18%.

5 снежня. Прэзідэнт А.Р. Лукашэнка прызначыў на пасаду Дзяржаўнага сакратара Савета бяспекі генерала-маёра **Аляксандра Веніамінавіча Мяжуева**, які нарадзіўся 11.07.1959 г. у Ляхавічах.

7 снежня. Першае дзяжурнае звяно расійскіх знішчальнікаў СУ-27 прызымлілася на аэрадроме ў Баранавічах. Гэта пачатак стварэння трэцяй расійскай ваеннай базы на тэрыторыі Беларусі.

20 і 27 снежня. Некаторыя ўладальнікі аўтамашын правялі ў Менску акцыю "Стоп-надатак". Свайম аўтамабілемі яны заблакавалі пр. Незалежнасці. Гэтым самым яны выказвалі пратэст супраць таго, што ў 2014 г. уводзіцца дарожны падатак на кожную аўтамашыну.

23 снежня ў Менску ў Палацы мастацтваў адбыўся XI з'езд мастакоў Беларусі. Старшынём Саюза мастакоў выбраны **Рыгор Сітніца**, мастак, пазэт.

24 снежня. Сойм Літоўскай Рэспублікі аўбяў 2014 год - **Годам Аршанскай бітвы**. Тым самым літоўцы даказаўшы, што яны нашчадкі ВКЛ, а не беларусы, якія без роду і племені, што не ведаюць хто яны.

25 снежня. Сінод РПЦ адправіў на адпачынак Патрыяршага Экзарха ўсіх Беларусі Мітрапаліту Менскага і Слуцкага **Філарэта** і прызначыў кіраўніком Беларускай Праваслаўнай царквы Мітра-паліта Разансага і Міхайлаўскага **Паўла** (прозвішча Панамараў).

31 снежня. Снег, які выпаў у лістападзе, растаў. Новы 2014 год сустракалі без снега, паветра было +1 °C.

У 2013 годзе:

Пасяўніцкія плошчы сельскагаспадарчых культур зямлі 5739,2 тысяч га, што на 87,7 тысяч га менш, чым у 2012 г. Намалалочана збожжавых і бабовых 7,6 млн. т. Сярэдняя ўраджайнасць іх склала 29,7 ц. з аднага га. Накапана бульбы ўсімі гаспадаркамі 5,9 млн. т. Сярэдняя ўраджайнасць бульбы -194 ц з 1 га. Год быў неураджайны.

Сярэдняя заработка плата ў студзені - чэрвені за месяц склаў 4,77 млн. руб. (каля 550,5 долара).

Сярэдняя працоўная пенсія ў снежні (апрача пенсіянероў вайсковых, КДБ,

МНС і органаў МУС) каля 2400 тысяч рублёў.

За снежань месяц у Менску платы за камунальныя паслугі прыватизаванай аднапакаўвай кватэрамі агульнай плошчай 37 (жылой 17) кв. м., у якой пражывае адзін чалавек, склаў 149 тысяч рублёў.

З 1 верасня 2013 г. устаноўлены кошт электраенергіі за адну кВт-гадзіну для гараджан, якія карыстаюцца газавай плітой, - 610,6 руб., і для гараджан, якія карыстаюцца электраплітой, - 479,1 руб.

У канцы снежня праезд у гарадскім транспарце Менска каштаваў 3 000 рублёў, у кіроўцы - 3 500 рублёў.

У амбінных пунктах у канцы снежня ў Менску долар можна было набыць за 9 650, сёура - за 13 250, расійскі рубель - за 290 беларускіх рублёў. Кошт аднаго літра бензіну А-92 - 8 800 рублёў, літра дыз. паліва - 9 600 рублёў.

У снежні 2013 года сярэдняя працоўная пенсія была 2 235 612 рублёў, а сацыяльная пенсія склаў 965 700 рублёў. (Гэта інфармацыя Міністэрства сацыяльнай абароны Рэспублікі Беларусь у сувязі з павышэннем пенсіі з 1 лютага 2014 г.)

У канцы снежня цэны ў мінскіх магазінах былі наступныя:

Хлеб "Нарачанскі" (1,2 кг) - 15200 руб.

Хлеб "Водар" (860 г) - 8 600 руб.

Батон "Аматарскі" (450 г) - 7950 руб.

Батон "Старавіленскі" (400 г) - 5 950 руб.

Смятана 28 % (380 г) - 12 050 руб.

Малако 3,6 % (1л) - 7 950 руб.

Сыр "Расійскі" 50 % (1 кг) - 101 200 руб.

Творог 5 % (200 г) - 6 100 руб.

Масла 72 % (180 г) - 15 400 руб.

Алей сланечнікава-аліўкавы (770 мл) - 19 850 руб.

Свініна (1 кг) - 35 500 - 68 700 руб.

Мяса свініна тазабедранае (1кг) - 69 250 руб.

Каўбаса вараная "Руская" (1 кг) - 47 300 руб.

Каўбаса вараная "Эстонская" (1 кг) - 50 600 руб.

Ялавічына (1кг) - 55000 - 98000 руб.

Бульба (1кг) - 6 000 -7000 руб.

Капуста (1кг) - 6 650 руб.

Гарэлка 40 % (0,5 л) - 51 900 руб.

Цукар (1кг) - 8 400 руб.

Селядцы (1кг) - 37 050 руб.

Яйкі (10 штук) - 14 500 - 14450 руб.

Цыбуля (1кг) - 7 800 руб.

Падзеі і цэны запісаў

Сымон Барыс.

Заснавальнік:

ТБМ імя Францішка Скарыны.

Пасведчанне аб реєстрацыі № 908 ад 18 снежня 2009 г. выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Адрас рэдакцыі:

231293, Лідскі р-н, в. Даўліна.

Адрас для паштовых адпраўленняў:

231282, г. Ліда-2, п/с 7.

E-mail: naszaslowa@tut.by

</